ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak".
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողագծին 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".
Յայտարարութիւնների համար վճարվում է՝ առաջին երեսի վրայ 1 երեսի տողին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Սեպտեմբերի 1-ից մինչև տարվայ վերջը 4 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ. [illegible]

ԲԺԻՇԿ
Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆՑ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնները
Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գոլովինսկի փողոց, № 18, տելեֆոն 615.
Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը
(ե.հ.կ.) տ. 819. 100—6

ՊԱՊԻՐՈՍՆԵՐ
10 հատը „ԵԱԿԱ" 10 կոպ.
ԵՂԵԼ ԵՆ, ԿԱՆ
ԵՒ ԿԸ ԼԻՆԵՆ
ԱՆՕՐԻՆԱԿ!!!!
ԸՆԿ. Ա. Ն. ԲՈՂԴԱՆՕՎ ԵՒ ԿՕՄՊ.
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ՍՏԵՓԱՆ ՆԻԿԻՏԻՉ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ
Թիֆլիս, Բէբուտովսկայա, 37.
(ս. 6, հ. 9) 768. 3—2.

662. 100—35

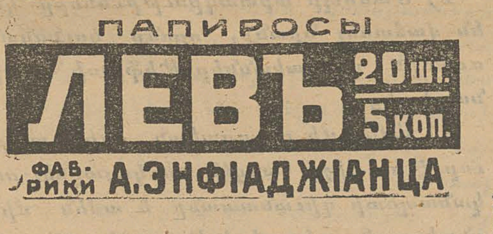

(ե. հ. կ.) տ.

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԽԵԱՆ
Վեներական հիւանդների
Ընդունելութիւնը
Գանովսկայա փողոց № 15.
(ե.հ.կ.) տ. 871. 3—1

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ
Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների
ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կոջորսկայա փող. № 22.
Ելիզավետինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն.
(ե. հ. կ.) տ. 243. 100—65

ԹՈՒՐՔ-ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾ

Հեռագիրները հաղորդեցին, թէ Թաւրիզ է հասել յատուկ մի յանձնաժողով, որը պէտք է զբաղվի Թիւրքիայի և Պարսկաստանի սահմանագծի որոշման խնդրով։

Եթէ ճիշդ է լուրը, եթէ իսկապէս մօտեցել է վիճելի խնդրի լուծումը, դա իսկապէս մի մխիթարական հաղորդագրութիւն է։

Վերջապէս ընթացք կը տրվի այդ ձգձգվող և տանջալի խնդրին։

Ամբողջ չորս տարի է, որ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի սահմանագծի մօտ ապրող ժողովուրդը ամենածշուառ և անտանելի վիճակի մէջ էր։ Գիւղերի ամբողջ շրջաններ չը գիտէին՝ թէ իրանք ում են պատկանում—Թիւրքիային թէ Պարսկաստանին։ Նրանք ստիպված էին յարմարվել թէ մէկին, թէ միւսին, և անշուշտ վերջ ի վերջոյ անկարող էին գոհացնել նրանց, որովհետև նրանց չափազանց գունաւոր կերպով մէկ պետութեան համակրվելը անխորժ տպաւորութիւն էր թողնում միւս պետութեան վրա և առիթ դառնում վրէժխնդրութեան, կողոպուտի և կոտորածի։

Մենք զարմանում ենք, թէ ինչպէս այդ երկու պետութիւնների վարչական հեղինակութիւնները չէին գիտակցում, թէ որպիսի դժոխք էին նրանք ստեղծել տեղական ժողովրդի համար, որը մշտապէս ահ ու սարսափի մէջ էր, անվերջ վտանգների սպառնալիքի տակ։

Ժողովուրդը աղքատանում էր և մաշվում ֆիզիքապէս և բարոյապէս։ Ով կարող էր փախչել գիւղից, փախչում էր, ազատելով իր գլուխը պատահականութեան դիւական թելադրութիւններից։

Քանի անգամ ազգաբնակութիւնից դիմումներ եղան երկու կողմի վարչական մարմիններին, խնդրելով վերջ դնել անասելի զրկանքներին և հալածանքներին, բայց նրանց լսող չը կար, իսկ դրութիւնը օրից օր աւելի ու աւելի ծանրանում էր։

Եւ դեռ պէտք է զարմանալ, որ այդպիսի դժոխային պայմաններում իսպառ չը կործանվեցին գիւղերը և բոլորովին չամայացան։

Այժմ հարց է ծագում՝ թէ արդեօք յանձնաժողովը, որ ներկայումս գտնվում է Ատրպատականում, կը վերջացնի՞ այս անգամ իր վրա դրած յանձնարարութիւնը և կը լուծի կնճռոտ խնդիրը, որը այդքան դժուարութիւնների և տառապանքների առիթ դարձաւ։

Ամենավտանգաւորն այն է, որ սահմանագծային այդ վէճը տեղի ունի մի այնպիսի շրջանում, ուր կուլտուրական տարրերի հետ ապրում են բարբարոսական, վայրենաբարոյ տարրեր, որոնց համար սպանութիւնները և կողոպուտները սովորական երևոյթներ են և որոնք երբեք չեն զգացել՝ թէ որպիսի աղէտ է երկրի բարգաւաճման և ժողովրդի բարեկեցութեան համար մշտական ջարդի ու կոտորածի մէջ լինելը։

Եթէ արդարև մօտեցել է սահմանագծային վէճի դրական լուծումը, դա մի աւետիք կը լինի սահմանագէտ շրջանում ապրող գիւղերի համար, և վերջ կը դրվի այն վշտալի և տանջալի կացութեան, որ ամեն կարելիութեանց սահմանից անցել էր։

Ա. Քալանթար

ԿԱՅՍՐԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

3 և 4 սեպտեմբերի

Կիէվ.—Երեկոյեան ժամը 6-ին Կայսրը բարեհաճեց վերադառնալ Օվրուչ կատարած ճանապարհորդութիւնից։ Կայարանում Նորին Մեծութեանը դիմաւորեցին Ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կուրլովը, զօրահրամանատարը, նրա օգնականը, նահանգապետը և բերդապահ զօրքի հրամանատարը։ Կայսրի հետ միասին եկան Պալատի և զինուորական մինիստրները, սինոդի օբէր-պրոկուրորը, շքախմբի անդամները։ Կայսրը աւտոմօբիլով բարեհաճեց դիմել հիւանդանոց, ուր այցելեց մինիստրների խորհրդի նախագահին։ Այստեղից Կայսրը գնաց պալատ։

—

Կիէվ.—Կայսրը Մեծ Իշխանուհիների հետ ներկայ եղաւ պատարագին գեներալ-նահանգապետի տան աղօթատանը։

Կայսրը 2500 րուբլի նուիրեց Կիէվի նահ. Մակարով գիւղաքաղաքի հրկիզեալների օգտին։

Ցերեկվայ ժամը 3-ին պալատում համալսարանի պրոֆէսօրները րեկտօրի առաջնորդութեամբ ներկայացան Կայսրին. րեկտօրը դիմեց Նորին Մեծութեանը ողջոյնի ճառով, որին Կայսրը բարեհաճեց պատասխանել այսպէս.

Շնորհակալ եմ, պարոններ, րեկտօրի Ինձ յայտնած զգացմունքների համար։ Ցաւում եմ, որ ժամանակը չէ ներում այս անգամ Ինձ անձամբ այցելել ս. Վլադիմիրի համալսարանը, ուր Ես եղել եմ հանգուցեալ ծնողիս հետ սրանից 26 տարի առաջ։ Յոյս ունեմ, որ բռ առաջիկայում Ես կայցելեմ Կիէվ, Ինձ կաջողվի մտնել համալսարան։ Ես շատ ուրախ եմ, որ Կիէվի համալսարանում տիրում է կանոնաւոր ուղղութիւն, որը, յոյս ունեմ, կը տարածվի ապագայում եւս։ Անկեղծ հաւատում եմ, որ գործի կացութիւնը վը ծառայէ յօգուտ հայրենիքի եւ մասնաւորապէս յօգուտ հարաւ-արեւմտեան երկրի։

—

Չերնիգօվ.—Առաջիկայ հանդէսների առիթով քաղաքը զարդարված է դրօշակներով։ Ամեն ժամ գալիս են ուխտաւորներ։ Սպասվում է Թագաւոր Կայսրը։ Տեսնված են շքեղ պատրաստութիւններ։

—

Օստէր.—Ս. Յարութեան եկեղեցում կատարվեց գոհաբանական մաղթանք Կայսրի աջող ճանապարհորդութեան համար։

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՍՏՕԼԻՊԻՆԻ ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

5 սեպտեմբերի

Կիէվ.—Ստոլիպինի դրութիւնը վատանում է։ Տաքութեան ցածր աստիճանում զարկերակը 140 է։ Դրութիւնը համարվում է կրիտիկական։

—

3 և 4 սեպտեմբերի

Կիէվ.—Այսօր, սեպտեմբերի 3-ին, առ. ժամը 3-ին, մէջքի քննութեան, հետևանքները հիմք են տալիս ենթադրելու, որ Ստոլիպինի լեարդը վիրաւորված է թեթև. [illegible] Տաքութիւնը նորմալ է։

Առաւօտեան ժամը 8-ին. Ստոլիպինի ինքնազգացողութիւնը լաւ է, տաքութիւնը նորմալ է. [illegible] երկրորդ օրը հիւանդութեան ընթացքը կանոնաւոր է գտնում։ Բժիշկների կարծիքով՝ եթէ այդպէս շարունակվի, այն ժամանակ երեք շաբաթ յետոյ Ստոլիպինը ոտքի վրա կը լինի։

Առաւօտեան ժամը 9-ին, Ընդհանուր դրութեան մէջ փոփոխութիւն չը կայ։ Գիշերը քնեց ընդհատումներով։ Տաքութիւնն ու զարկերակը նորմալ են։

Ժամը 12 և 23 ր. ցերեկով։ Ստոլիպինի առողջութիւնը աւելի լաւ է։ Պրոֆ Ցէյդլէրը շատ գոհ է նրա տեսքից։ Բժիշկները, նայելով հիւանդին, գտան, որ ներկայումս 90 տոկոսը կողմակից են, թէ բարդութիւններ առաջ չեն գայ. սակայն բժիշկները վերջնական կարծիք կը յայտնեն երկու օրից ոչ շուտ։

Առաւօտվայ բիւլլետէն։ Ստոլիպինի առողջութեան մէջ մի փոքր բարելաւում եղաւ։ Տաքութիւնն է 37, զարկերակը՝ 88, շնչառութիւնը՝ 24, քունը բաւարար է։ Ցաւեր ու սրտախառնութիւն չը կան։ Այս րոպէիս անդամահատութեան կարիք չէ զգացվում։ Պրոֆէսօրներ, Րէյն, Ցէյդլէր, Վօլկօվիչ, Մալկօվ, Եանօվսկի, պրիվատ-դօցենտ Դիտերիխս, բժիշկ Աֆանասիեվ։

Երեկոյեան ժամը 8-ին։ Օրվայ ընթացքում առանձին փոփոխութիւններ տեղի չունեցան։ Տաքութիւնն է 37, զարկերակը՝ 88, շնչառութիւնը՝ 24։ Րէյն, Ցէյդլէր, Վօլկօվիչ, Մալկօվ, Եանօվսկի, Դիտէրիխս, Աֆանասիեվ։

Եկաւ տիկին Ստոլիպինը։ Բժիշկները պնդում են, որ առողջութեան յոյսը ժամ առ ժամ ուժեղանում է։ Բոլոր լրագիրները գայրոյթ են ուղղում անմիտ ոճրի հեղինակներին։ Ցերեկով կատարվեցին մաղթանքներ Ստոլիպինի առողջութեան համար։ Շատ կըրթական հաստատութիւններում, հիմնարկութիւններում, աջակողմեան կազմակերպութիւնների, ազնուականների, վաճառականութեան ձեռքով։ Ստոլիպինի անունով ստացվում են բազմաթիւ ցաւակցական հեռագիրներ։ Քաղաքային դուման միասին Ստոլիպինին ընտրեց Կիէվի պատուաւոր քաղաքացի։ Հիւանդանոցի դռներին օրը երկու անգամ կախվում է առողջութեան բիւլլետէնը, որ հասարակութիւնը կարդում է յափշտակութեամբ։ Հասարակութեան բոլոր խաւերը տրամադրված են բուռն հայրենասիրութեամբ։ Երէկ քաղաքային թատրօնում «Жизнь за Царя» օպերայի ժամանակ երեք անգամ երգվեց ազգային օրհներգը։

Ստոլիպինի գիտակցութիւնը վրան է։ Կինը նրա մօտից չէ հեռանում։ Հիւանդանոցումն է շարունակ Ստոլիպինի քարտուղար Գրավէն, որ նայում է ստացվող նամակները։

—

Կիէվ.—Ստոլիպինի ընդհանուր դրութեան մէջ տիրեց մի փոքր ոչ-բարելաւում։ Բժիշկների ասելով՝ ոչ մի հիմք լուրջ երկիւղ կրելու համար այժմ չը կայ։

Պաշտօնական բիւլլետէն։ Գիշերվայ մէջ Ստոլիպինի դրութիւնը վատացաւ։ Երևաց թաղանթի բորբոքում արիւնահոսութեան հետևանքից։ Առաւօտեան ժամը $6^1/_2$-ին տաքութիւնը 36,6 էր, զարկերակը՝ 80, շնչառութիւնը՝ 26—28։ Առաւօտեան ժամը $8^1/_2$-ին տաքութիւնը բարձրացաւ 37-ի, զարկերակը 104, շնչառութիւնը 24—26։ Առաւօտեան ժամը 10-ին վէրքը փաթթվեց, որով վէրքը գտնվեց լաւ դրութեան մէջ։ Վերջում աջողվեց հանել գնդակը։ Գնդակը հանելիս հիւանդը բրան բաւարար տարաւ։

Երեկոյեան ժամը 6-ին. Ստոլիպինի դրութեան մէջ վատացում չը կայ։

Թաղանթի բորբոքումը շարունակվում է։ Տաքութիւնն է 36,6, զարկերակը՝ 116—120, շնչառութիւնը՝ 28։ Դրութիւնը չափազանց լուրջ է։

—

Պետերբուրգ.—Կազանի տաճարում կենտրոնի և աջակողմեան կուսակցութիւնների նախաձեռնութեամբ կատարվեց համաժողովրդական մաղթանք Ստոլիպինի առողջութեան համար։ Ահագին տաճարը լի էր աղօթողներով։ Ներկայ էին Պետական Խորհրդի և Դումայի անդամներից, զինուորական ու քաղաքացիական իշխանութիւնների ներկայացուցիչներ, բոլոր վարչութիւնների պաշտօնեաներից, քաղաքական կուսակցութիւնների և ակումբների անդամներ իրանց խորհուրդներով հանդերձ, դասային, վաճառականութեան և առևտրական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներ և հոծ բազմութիւն։

Ստոլիպինի հիւանդութեան ժամանակամիջոցին ներքին գործերի մինիստրութիւնը վարելու է նրա օգնական Կրիժանօվսկին։

Սինօդը, մաղթանք կատարելով, ցաւակցական հեռագիր ուղարկեց Ստոլիպինին։

Մաղթանքներ կատարվեցին արդարադատութեան մինիստրութեան, բանտային գլխաւոր վարչութեան մէջ և բաժանմունքների բոլոր եկեղեցիներում։

Ստատս-սեկրէտար Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված եղեռնագործութեան առիթով, Նորին Կայսերական Մեծութեան անունով ստացվեցին մի շարք ամենահպատակութեան զգացմանց հեռագիրներ պետութեան զանազան տեղերից։ Նորին Մեծութեանը հաճելի եղաւ հրամայել մինիստրների խորհրդի նախագահի պաշտօնակատար ստատս-սէկրետար Կոկօվցևին՝ յայտնել բոլոր անձանց Նորին Մեծութեան անունից Թագաւոր Կայսրի անկեղծ երախտագիտութիւնը արտայայտված զգացմունքների համար։

Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնը շարունակում է ստանալ բազմաթիւ ցաւակցական հեռագիրներ զանազան քաղաքներից։

—

Լօնդօն.—Լրագիրների մեծ մասը համակրանք է յայտնում Ստոլիպինին, ընդգծելով նրա մեծ գործը։ «Standard»-ի կարծիքով՝ Ստոլիպինի ստիպեալ բացակայութիւնը պէտք է ցաւել միջազգային և ռուսական տեսակէտից։ «Daily Telegraph»-ը գրում է. «Քաղաքակիրթ աշխարհը վառ համակրանք է ցոյց տալիս դէպի այն գործիչը, որ անսահման հաւատարմութեամբ ծառայում էր հայրենիքին»։ Նոյն ոգով են խօսում և մնացած լրագիրները։

—

Պարիզ.—Կայիօն յանձնարարեց իր դիւանապետին ցաւակցութիւն յայտնել Իզվօլսկուն՝ Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի առիթով։

—

Պարիզ.—Սենատոր դ'Էստուրնել-դէ-Կօնստանը 1910 թւին Ռուսաստան այցելած պարլամենտական պատգամաւորութեան անունից ցաւակցական հեռագիր ուղարկեց Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարած մահափորձի առիթով։

—

Վիէննա.—«Ֆրեմդենբլատը» հաղորդում է, որ Ֆրանց-Յովսէփ կայսրը հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեց Կայսրին՝ Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի առիթով։ Էրենտալը նոյնպէս հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեց ռուսաց կառավարութեանը՝ աւստրօ-ունգարական թագաւորութեան կողմից։

—

Միւնխէն. — Պրինց-խնամակալը ցաւակցական հեռագիր ուղարկեց ռուսաց կառավարութեանը Ստոլիպինին սպանելու դիտաւորութեան առիթով։

—

Բէլգրադ.—Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի տեղեկութիւնը բոլոր սերբիական խաւերում առեւլութիւն յարուցեց։ Միլօվանօվիչը յանձնարարեց Պետերբուրգում պաշտօնավարող սերբիական դեսպանին համակրանք յայտնել և առողջութիւն մաղթել։

—

Սօֆիա.—Գէշօվը այցելեց ռուսաց դեսպանին և ցաւակցութիւն արտայայտեց Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի առիթով։

—

Չերնիգօվ.—Առաջիկայ հանդէսների առիթով ժողովված գիւղացիք, աւելի քան 3,000 հոգի, մաղթանք կատարելով

խնդրեցին Նահանգապետին ցաւակցական հեռագիր ուղարկել Ստոլիպինին։

Բելգրադ.— Սերբիական Թագաւորը Կայսրին ցաւակցական հեռագիր ուղարկեց Ստոլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի առթիւ, ցանկանալով վերջինիս շուտափոյթ առողջանալ։

Բեռլին.— Մի [illegible] Ստոլիպինի [illegible] «Նորդ-Դոյչէ-Ալլ.-Ցայտունգը»։ [illegible] Ստոլիպինի առողջութեան համար։

Պետերբուրգ.— [illegible] Ստոլիպինի [illegible]

Թիֆլիսի [illegible]

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 և 4 սեպտեմբերի

Նովոչերկասկ.—Փոխարքան մեկնեց Կովկաս։

Եյսկ.—Եկաւ Փոխարքան կնոջ հետ, դիտեց քաղաքն ու նաւահանգիստը, մեկնեց արտակարգ գնացքով։

Պետերբուրգ.—Ժողովրդական լուսաւորութեան կարգադրութեամբ կանանց բժշկական ինստիտուտը վերստին ընդունեց 174 ունկնդրուհիների։ Մինչև օրս ընդամենը ընդունված են 233։

Բարձրագոյն հրամանով յանուն զինւորական մինիստրութեան շնորհակալութիւն է յայտնվում այն բոլոր զօրականներին, որոնք մասնակցեցին Կիևում Ալէքսանդր II Կայսրի արձանի բացման հանդէսներին։

Բրիւսէլ.—Լրագիրների ասելով՝ Գենտում հետևակ գնդի պահեստները զօրանոցներում ապստամբվել են իրանց չարձակելու պատճառով։

Ենա.—Սօցիալ-դեմոկրատների համագումարը փակվեց։ Համագումարը որոշեց կուսակցութեան հաշւով մի բրօշիւր հրատարակել անգլօ-գերմանական յարաբերութիւնները բացատրելու համար։

Բրիւսէլ.—Մէխէլնի մօտերը, Պերսում գնացքների ընդհարման ժամանակ վիրաւորվեցին 20 մարդ։

Սիրակուզա (Նիւ-Եօրկ).—Երէկ աւտոմօբիլների արշաւի ժամանակ աւտոմօբիլներից մինը անցաւ մի խումբ դիտողների վրայով. վեց մարդ սպանվեցին, 14 հոգի վիրաւորվեցին։

Պեկին.—Երէկ քաղաքի մօտ, պետական խնամակալի ներկայութեամբ կայացաւ պալատական գնդերի զօրադիտում, որ անցաւ շատ աջող։

Սիչուանի ապստամբ զօրքերի հրամանատարը անձնասպան եղաւ։

Պեկին.—Չինական մամուլը հաղորդում է, որ Սիչուանում զօրքերի մեծ մասը յարել է ապստամբներին։ Շարժումը ըստ երևոյթին աճում է և սկսում է երևան գալ Տիբէտում։

Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, ամբողջ պետութեան մէջ ընտանիքների Թիւն է $62\frac{1}{2}$ միլիոն, Մանջուրիայի երեք նահանգներում՝ 1.780,000 ընտանիք, Պեկինում՝ 138,000 ընտանիք։

Մելիլիա.— Սպանական պատերազմական նաւերը ռմբակոծում են Դուարը՝ Ալխուցէմաս գետի ափին։

Բիլբաօ.—Էլեքտրաքարշի երթևեկութիւնը մասամբ վերսկսվեց։ Զօրքերը ցրեցին ցուցարարներին,

Սարագօսա. — Ֆաբրիկաներում և արհեստանոցներում աշխատանքները կանգ առան. միայն պարապմունք կայ քաղաքային ու արքունի հաստատութիւններում։

Սան-Սեբաստիան.—Արտաքին գործերի մինիստրը ընդունեց ռուսաց, ֆրանսիական և իտալական դեսպաններին։

Երէկ մինիստրը խորհրդակցեց Պարիզի սպանական դեսպանի հետ։

Տօկիօ.—Մամուլը անհանգիստ է Մանջուրիայի չին ազգաբնակութեան դէպի եապօնացիները ցոյց տուած Թշնամական վերաբերմունքից, որ աւելի է ուսցնում չինական մամուլը։

ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 և 4 սեպտեմբերի

Հէլսինգֆօրս.—Լրագիրներում տպված է գեներալ-նահանգապետ Զէյնի՝ երկրի նահանգապետներին ուղարկած հեռագիրը, որ վերաբերում է անկարգութիւնների դէպքում միջոցներ ձեռք առնելու հարցին։ Չը նայած սօցիալիստական կազմակերպութիւնների և լրագիրների կոչին, Հէլսինգֆօրսում ցոյցեր չեղան։ Մի փոքր համախմբում նկատվեց միայն բանւորական ընկերութեան տան առաջ։ Ժամը 1-ին փողոցները իրանց սովորական կերպարանքը ստացան։

Տամէրֆօս.—Այստեղ և Սան-Միխէլում տեղի ունեցան ժողովներ։ Ոստիկանութիւնը չը միջամտեց։

Աբօ.—Փողոցներում ժողովվեց բազմամարդ ամբոխ։ Ոստիկանութիւնը, տեսնելով որ իր ցրելու մասին արած յորդորները ապարդիւն են, դիմեց զօրքերի օգնութեանը, սակայն մինչև սրանց գալը փողոցները դատարկվեցին։

ՄԹԵՐՔՆԵՐԻ ԹԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 և 4 սեպտեմբերի

Վիեննա.—Տեղի ունեցան մեծ ցոյցեր, որ կազմակերպեցին սօցիալ-դեմօկրատները կենսական մթերքների Թանգութեան պատճառով։ Մասնակցում են աւելի քան 100,000 մարդ։ Մասսայական համախմբումները շարունակվեցին մինչև կէսօր։ Յետոյ սկսվեց ցուցարարների վերադարձ-շարժումը, որոնք սկսեցին քարեր ու փայտեր նետել դէպի վարչական դատարանի շինութիւնը, ուր ջարդվեցին պատուհանները։ Ցուցարարները ջարդեցին մի քանի փողոցային լապտերներ և էլեքտրաքարշի վագոններ։ Կանչվեցին ուլաններ։ Քաղաքային հրապարակը մաքրվեց միայն նրանից յետոյ, երբ զօրագունդը սկսեց սուիններով յարձակվել ցուցարարների վրա։ Զօրքերը ենթարկվում էին վիրաւորանքների։

Քաղաքի այլ մասերում քարուքանդ եղան շատ մասնաւոր ու հասարակական շինութիւններ։

Զօրքերի հետ ընդհարվելու ժամանակ վիրաւորվեցին 47, կալանաւորվեցին 110 մարդ։ Անկարգութիւնների կրկնվելու դէպքում գուցէ Թէ յայտարարվի բացառիկ պաշտպանողական դրութիւն։ Անկարգութիւնները շարունակվեցին մինչև երեկոյ։ Օտտակ-Րինգ քաղաքամասում անկարգութիւնները տևեցին մինչև ուշ գիշեր։ Փողոցներում կառուցվել էին պատնէշներ։ Դպրոցները քարուքանդ են եղել։ Զօրքերը մի քանի անգամ կրակեցին։ Սպանվեցին 2, վիրաւորվեցին 180 մարդ։

Սէղաձ.—Կենսական մթերքների Թանգութեան պատճառով բանւորները գործադուլ արին։ Մի օրում զօրքերի հետ ընդհարվելիս վիրաւորվեցին երեք, կալանաւորվեցին 12 մարդ։

Վիէննա.— Կենսական մթերքների Թանգութեան դէմ շարժումը օրէ-ցօր տարածվում է ամբողջ երկրում և անկարգութիւններ է առաջ բերում շատ քաղաքներում։ Վիէննայում ձեռք են առնված նախազգուշացման ընդարձակ միջոցներ սեպտեմբերի 4-ին սպասվող սօցիալ-դեմօկրատների մեծ ցոյցի դէմ։

Պրագա.—Բուդէյէվիչում և Պրիբրանում անկարգութիւններ տեղի ունեցան մթերքների Թանգութեան պատճառով։ Միջամտեց ոստիկանութիւնը։

Պրագա.—Տեղի ունեցան մեծ ցոյցեր կենսական մթերքների Թանգութեան պատճառով։ Կարգուկանոնը չը խախտվեց։

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 սեպտեմբերի

Պարիզ.—Արտաքին գործերի մինիստրը երէկ երեկոյեան հեռագիր ստացաւ Բեռլինից այն մասին, թէ Կամբօնը արդէն յանձնեց Ֆրանսիայի պատասխանը։ Կարծում են, որ Կամբօնը Պարիզ կուղարկէ ճեպընթաց գնացք Կիդերլէն-Վեխտերի հետ ունեցած տեսակցութեան մանրամասն տեղեկութիւններով։

Կեօլն.—«Կեօլնիշէ-Ցայտունգի» տեղեկութիւնների համաձայն, ֆրանսիական կառավարութիւնը իր պատասխանագրի մէջ մի քանի կէտերի վերաբերմամբ ընդառաջ է գնում Գերմանիային, այլ կէտերի նկատմամբ ցանկանում է խմբագրական փոփոխութիւններ. մի շարք կէտերի վերաբերմամբ համաձայնութիւն չէ կայացած։ Ցամենայն դէպս ֆրանս-գերմանական բանակցութիւնները բաւական առաջ են գնացել։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 սեպտեմբերի

Բեռլին.— Թեհրանից հաղորդում են, որ լուրերի համաձայն Սալար-ուդ-Դովլէն, օգտվելով Մահմէդ-Ալիի փախուստից, իրան շահ է հռչակել Քիրմանշահի մօտերը։

Թաւրիզ.—Եկան պարսկա-Թիւրքական սահմանային հարցի առիթով ռուս և անգլիացի պատգամաւորները։

Գիշերս Շուջա-ուդ-Դովլէի զօրամասը անակնկալ յարձակվեց քաղաքից դուրս գտնվող ամրութիւնների վրա, ձեռք ձգեց Թնդանօթները, գերի վերցրեց անձնատուր եղած մի քանի տասնեակ սարբազներին։ Հրացանաձգութիւնը շարունակվում է։ Թաւրիզի ֆէդայիները յետ նահանջեցին դէպի այգիները։ Նրանք կորցրին երկու սպանված մի քանի և վիրաւոր։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
3 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Արդարադատութեան մինիստրին հեռագրում են Դազօնից, որ կայմակամի կարգադրութեամբ ժանդարմները գլխատել են տեղական քրէական դատարանի նախագահին։

Հիւսիսային Եմէնում նորից ապստամբութիւն է բռնկվել։

Բ. Դուռը գոհ մնաց, որ կրետական գեներալ-կօմիսարի պաշտօնը Թափուր է լինելու ընդ միշտ, և այժմ չէ պատրաստվում ուրիշ քայլ անել կրետական հարցի առիթով։

Կանէա.—Մեծ պետութիւնների ուռչման դէմ պատասխանի նախագիծը կը ներկայացվի ազգային ժողովին։ Status quo-ի պահպանութիւնը տարբեր կերպով է քննվում։

Կանէա.—Մեծ պետութիւնների վճիռը Թողեց լաւ տպաւորութիւն։

Ուսկիւբ.—Ալբան հայդուկները շարունակում են հալածել քրիստոնեաներին։ Գլխաւոր յանցաւորները վերջերս ներումն ստացած յայտնի աւազակապետներից են։ Ամեն օր կատարվում են սպանութիւններ և բռնութիւններ։

Հռոմ.—Ստեֆանիի գործակալութիւնը հերքում է «Ժէօն Թիւրք» լրագրի այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Իտալիան բողոքել է Թիւրքիայի և անգլիական ձեռնարկողների միջև կատարվող բանակցութիւնների դէմ Տրիպօլիսում նաւահանգիստներ կառուցելու առիթով։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՄԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԻՉ ՍԵՆԱՏԻՆ

Կարդալով Մեզ ներկայացված Մինիստրների Խորհրդի առանձին արձանագրութիւնը և համաձայնելով Խորհրդի եզրակացութեան հետ այն մասին, որ հնարաւոր է, համաձայն տեղական հանգամանքների, բաւարարութիւն տալ Մեր Կովկասի Փոխարքայի միջնորդութեան՝ վերցնելու պատերազմական դրութիւնը Թիֆլիս քաղաքում և Թիֆլիսի գաւառում, և անհրաժեշտ է հասարակական կարգուկանոնը Կովկասի այդ տեղերում պահպանելու նպատակով Թողնել նրանց ուժեղացված հսկողութեան մէջ, հրամայում ենք.

1) Բագուի, Ջերնոմօրի, Գանձակի, Երևանի և Քութայիսի նահանգներում, Թիֆլիսի նահանգի Գօրու, Դուշէթի, Բօրչալուի, Թելաւի, Սղնախի, Թիոնէթի, Ախալքալաքի և Ախալցխայի գաւառներում, Թեբէքի և Կուբանի շրջաններում, Սուխումի և Զաքաթալայի վիճակներում և Բաթում քաղաքում երկարել ուժեղացված պահնորդական դրութիւնը մինչև 1912 Թւի սեպտեմբերի 4-ը։

2) Ցայտարարել միևնոյն ժամանակամիջոցում Թիֆլիս քաղաքը և Թիֆլիսի գաւառը ուժեղացված պահպանութեան մէջ և

3) Կատարել այս միջոցները հեռագրով։

Կառավարիչ սենատը չի յապաղի ի կատար ածելու այս հրամանը՝ պատշաճը տնօրինելով։

Իսկականի վրա նորին Կայսերական Մեծութեան ձեռքով մակագրված է։

«ՆԻԿՕԼԱՅ»

18 օգոստոսի 1911 թ.
Պետերհօֆ

Ծշգեց՝ Մինիստրների Խորհրդի նախագահ ստատս-սեկրէտար Վ. Կոկովցեվ։

ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

հրատարակված Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարի կողմից Թիֆլիս քաղաքի և Թիֆլիսի գաւառի համար.

Մամուլի վերաբերեալ

Յօդ. 1.—Արգելվում է խօսքով կամ տպագրութեամբ տարածել ստայօդ լուրեր ու տեղեկութիւններ կառավարութեան և նրա առանձին օրգանների գործողութիւնների և կարգադրութիւնների, ինչպէս նաև որևէ դէպքի կամ հասարակական դժբաղդութեան, աղէտի մասին, որոնք կարող են ազգաբնակութեան մէջ առաջ բերել ատելութիւն դէպի կառավարական իշխանութիւնը և նրա ներկայացուցիչները, կամ նրանում յարուցել յուզմունք, անհանգստութիւն և խռովութիւն։

Յօդ. 2.—Արգելվում է գրգռել ազգաբնակութեանը խօսքով կամ տպված՝ անկարգութիւնների, յուզմունքների և ցոյցերի, ինչպէս նաև այնպիսի գործողութիւնների, որոնք խախտում են հասարակական հանգիստը։

Յօդ. 3.—Արգելվում է հրապարակօրէն խօսքով կամ տպված գովաբանել հասարակական անկարգութիւնները, յուզմունքները, ցոյցերը և հասարակական հանգիստը խախտող յանցաւոր գործերը։

Յօդ. 4.—Արգելվում է հրատարակել կամ հրապարակով տարածել որևէ յօդուած կամ այլ գրուածք, որոնք կարող են Թշնամական վերաբերմունք ստեղծել դէպի կառավարութիւնը կամ նրա առանձին օրգանները։

Յօդ. 5.—Արգելվում է տարածել օրինական կարգով արգելված գրուածքները։

Յօդ. 6.—Արգելվում է խօսքով կամ տպագրված ազդարարել այն պաշտօնական անձանց ազգանունները, որոնք կը յայտնագործեն որևէ յանցագործութիւն կամ կը ձերբակալեն չարագործերի, այլ և այն մասնաւոր անձերի ով լինելը, որոնք կաջակցեն ոստիկանութեանը վերոյիշեալ դէպքերում յանցաւորներին գտնելու ու կալանաւորելու ժամանակ։

Մամուլի արտադրութիւնների վաճառման վերաբերեալ

1) Մամուլի արտադրութիւնները կարող են վաճառել նրանք, որոնք կունենան առանձին վկայականներ Թիֆլիսի ոստիկանապետից։

2) Ամեն մի լրագրական ցրիչ պարտաւոր է իր ճիշդ հասցէն ներկայացնել ոստիկանապետի դիւանատանը և ամեն մի նոր բնակարան տեղափոխվելու մասին անմիջապէս տեղեկացնել այնտեղ։

3) Ամեն մի լրագրական ցրիչ առևտուրի ժամանակ պէտք է ունենայ ոստիկանապետի սահմանած «бляха»-ն համարով գլխարկի ճակատին։

4) Լրագրական ցրիչները պէտք է ունենան մաքուր շորեր։

5) Բլեախաները և առևտուր անելու վկայականը արգելվում է յանձնել ուրիշի՝ առանց ոստիկանապետի Թոյլտւութեան։

6) Երբ առևտուրը բոլորովին կը վերջացնէ, ցրիչը պարտաւոր է бляха-ն և վկայականը ներկայացնել ոստիկանապետին, իսկ կորցնելու մասին յայտարարութիւն տալ դիւանի անունով։

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՃԱՌԸ՝ ԽԱՐՏԱՍԱՆՎԱԾ Կ. ՊՈԼՍՈՒՄ

Կ. Պօլսի մեր Թղթակից Շառայն իր վերջին Թղթակցութեան մէջ («Մշակ» № 193) յայտնում է, թէ Կ. Պօլսի հայ սահմանադիր - ռամկավար կուսակցութեան Սկիւտարի ակումբի՝ Մարքօյի պարտէզում կազմակերպած հանդիսում Հ. Առաքելեանը ատենախօսել է։

Ստորև տպագրում ենք այդ ատենախօսութիւնը, որը հրատարակված է Կ. Պօլսի «Ժամանակ» Թերթում։

Տիկնայք և տեարք.

Սահմանադիր-ռամկավար կուսակցութեան Սկիւտարի ակումբի հրաւէրը՝ ատենախօսել իր այսօրվայ գումարումին մէջ՝ ինձ յանկարծակիի բերեց։ Մենք՝ ռուսահայ գրողներս, ու հասարակ, վարժ չենք հռետորական ճարտասանական ատենախօսութիւններու մէջ. այդ կողմից Թիւրքահայերդ առաջնութեան դափնին վաղուց վաստակել էք։ Ուստի և իմ հռետորական ձիրքովս չէ որ պիտի կարողանամ գրաւել ձեզ, ընդհակառակը, այդ կողմից աննպաստ տպաւորութիւն պիտի գործեմ ձեզ վրա։ Բայց յոյս ունեմ գրաւել ձեր սրտերը անկեղծ ջերմ ողջոյնով, եղբայրական սիրոյ և համակրութեան ողջոյնով, որ իմ բերանով մատուցանում է ձեզ ռուսահայ մտաւորականութեան այն հոծ զանգուածը, որ նոյնպէս ընդգրկել է սահմանադիր-ռամկավարական գաղափարները, որոնց արտայայտիչ է հանդիսանում ազգային մեծ գործիչ և հրապարակախօս Գր. Արծրունու հիմնած Թերթը, «Մշակը», որի վարիչներից մինը լինելու պատիւն ունեմ և որի կատարած գործունէութեան մասին այնքան համակրական խօսքեր արտասանեց այս գումարումին ատենապետ պ. Վ. Թլքեանը։

Գր. Արծրունին, հիմնելով 1872 թ. «Մշակը», նպատակ դրեց տարածել Ռուսիայի հայութեան մէջ ազատական, պրոգրէսիստ գաղափարներ և, մնալով հանդերձ լօյալ ռուսական պետութեան հանդէպ, ուսուցանելով հանդերձ ռուսահայերին՝ լինել հաւատարիմ հպատակ և քաղաքացի պետութեան, ինչպէս եղել էին մինչ այդ ժամանակ, պաշտպանել և իր ազգութիւնը, ազգային ինքնուրոյնութիւնը, իր հոգևոր-մտաւոր-բարոյական անկախութիւնը, իբրև մի քաղաքակիրթ ցեղ և ուրոյն ազգութիւն։ «Մշակը» կարողացաւ ընդհանրացնել ռուսահայութեան մէջ այն գլխաւոր սկզբունքները, որոնց գոյութիւնը, գիտութեան ապացուցմամբ, անկապտելի իրաւունք է, տալիս մեծ պետութիւնների մէջ ապրող փոքր ազգութիւններին և ցեղերին՝ պաշտպանել իրանց ազգային ինքնուրոյնութիւնը, հոգևոր-մտաւոր-բարոյական անկախութիւնը։ Գիտութեան հռչակած այդ սկզբունքներն այն են, որ եթէ մի ցեղ նախամեծարապէս ապրում է իր սեփական հողի վրա, այսինքն այն հողի վրա, ուր դարերով ապրել են իր նախնիքը, եթէ նա ունեցել է պատմական կեանք, պատմութիւն, լեզու ու գրականութիւն և ազգային այնպիսի հաստատութիւններ, որոնց մէջ արտափայլել, ցոլացել են ցեղի մտաւոր, հոգևոր կեանքը, այդպիսի մի ցեղ, մի ժողովուրդ իրաւունք ունի ներքին ինքնուրոյն, անկախ գոյութեան։ Հայութիւնը օժտված է բոլոր այդ էական պայմաններով. նա հարիւրաւոր, գուցէ հազարաւոր դարերից ի վեր ապրած է, համախմբված է միևնոյն հողի վրա. նա ունի պատմական անցեալ, պատմութիւն, լեզու, գրականութիւն. նա հանդիսացել է համաշխարհային պատմութեան և կեանքի մէջ միշտ իբրև մի քաղաքակրթական, շինարար տարր. նա ունեցել է մի հաստատութիւն, որի մէջ ամենից աւելի գեր ի վերոյ փայլել, արտացոլացել են իր ցեղի մտաւոր-հոգևոր-բարոյական առանձնայատկութիւնները, ցեղի ստեղծագործական հանճարը և ժողովրդական, դեմոկրատիկական յատկութիւնները։ Այդ հաստատութիւնը հայոց ժողովրդական - ազգային եկեղեցին է, որ ամբողջ դարերով արտայայտիչ է եղել հայի ստեղծագործական արտադրութիւնների, որի մէջ ամենից շատ արտափայլել են հայի մտաւոր - բարոյական - հոգևոր ձիրքերը։ Յիշենք մեր նշանաւոր պատմագիրները՝ Խորենացի, Եղիշէ, Փարպեցի, Կորիւն. յիշենք մեր բանաստեղծները, մատենագիրները՝ Ներսէս Շնորհալի, Ներսէս Լամբրոնացի և այլք։ Յիշենք, որ հայոց եկեղեցին իրագործել է շարունակ ընտրողական, ժողովրդական, լայն դեմոկրատիկ սկզբունքները և այլն։ Եւ այդ է այն գլխաւոր պատճառը, որ հայոց եկեղեցին, անկախ իր կրօնական յատկութիւնից, եղել է մեզ հայերիս համար մի Թանգագին հաստատութիւն, որին միշտ փարել ենք, որովհետև նա միայնակ և գրեթէ բացառապէս ամբողջ դարերի ընթացքում պաշտպանել է մեր ազգային առանձնայատկութիւնները և հանդիսացել է իսկ արտայայտիչ մեր հոգևոր, բարոյական, մտաւոր կեանքի։

Եւ «Մշակ» լրագիրը կրթելով ռուսահայերին թէ ազատական, առաջադիմական գաղափարների և թէ վերոյիշեալ սկզբունքների մէջ՝ առաջ բերեց այն արդիւնքը, որ երբ անցեալ դարի 80-ական Թուականներից ռուսական կառավարութիւնը, որ միշտ բարեհաճ և բարեացակամ վերաբերմունք էր ունեցել դէպի իր հպատակ հայերը, սկսեց հալածանք յարուցանել, մանաւանդ յայտնի բէակցիոնէր իշխան Գոլիցինի ժամանակ, ազգ. առանձնայատկութիւնների և իրաւունքների դէմ, հայ ժողովուրդը Ռուսաստանում չը կամեցաւ համակերպել այդ անարդար հալածանքին և ըմբոստացաւ ու բողոքեց։ Դրանից յետոյ ծագեց Ռուսաստանում ազատագրական շարժումը, երևան եկան բազմաթիւ հոսանքներ, ուղղութիւններ և կուսակցութիւններ՝ ծայրայեղներ թէ ձախակողմեան և թէ աջակողմեան, ծայրայեղ առաջադիմականներ և յետադիմականներ, չափաւորներ և այլն։ Հայ տարրը պէտք է յարէր այդ հոսանքներից և ուղղութիւններից մէկին, որպէսզի կարողանար գործել և՛ իբրև ռուսական քաղաքացի, և՛ իբրև հայ։ Հայ տարրը, իբրև օժտված ի բնէ քաղաքակրթական և առաջադիմական յատկութիւններով, չէր կարող, բնականաբար, յարել յետադիմական և պահպանողական հոսանքներին, բայց նա չէր կարող յարել և ծայրայեղ ձախակողմեան կամ ընկերվարական տարրերին, որովհետև՝ նախ ընկերվարութիւնը, սօցիալիզմը, հող չունէր Ռուսաստանի և մանաւանդ հայ ժողովրդի մէջ. երկրորդ՝ ընկերվարական գաղափարները չեն նպաստաւորում ազգային ինքնուրոյնութեան և էական պրինցիպների պահպանութիւնը։ Եւ այդ պատճառով Ռուսաստանի հայութեան ողջամիտ, ուղղամիտ և առաջադիմական մասը, մտաւորականութեան լաւագոյն մասը ընդգրկեց այն ուղղութիւնը, յարեց այն հոսանքին, որ ընդգրկել էր այդ ժամանակ ռուսական մեծ ազգի լաւագոյն և ողջամիտ մասը, մտաւոր մասը։ Այդ կուսակցութիւնը սահմանադիր-ռամկավարականն էր, կամ այսպէս կոչված կադէտների կուսակցութիւնը, որի շուրջը համախմբվել են Ռուսաստանի լաւագոյն մտքերը, գրչի գիտութեան ներկայացուցիչները։ [illegible] Դրա պատճառը շատ պարզ է։ Կադէ[illegible]րի ծրագիրը, ուղղութիւնը, հետ[illegible]ուտ լինելով ձեռք բերել բոլոր այն [illegible]ւունքները, որոնք անհրաժեշտ են [illegible]մէն մի քաղաքացու համար, այն է անձ[illegible] անձեռնմխելիութիւն, խօսքի, մամուլի, խղճմտանքի, գումարումների ազատութիւն, արդարադատութիւն և հաւասարութիւն, բարուոքումն վիճակի աշխատաւոր դասակարգերի և այլն, տալիս է միևնոյն ժամանակ լիակատար հնարաւո-

7) Արգելված գրուածքները ցրիչնե՞րը պարտաւոր են յանձնել ոստիկանութեանը ըստ առաջին պահանջի։

8) Լրագրավաճառները չը պէտք է մի քանի հոգով ժողովվեն մի տեղում, չը պէտք է աղմուկ բարձրացնեն, գնողների առաջը կտրեն, բարձրաձայն տան լրագիրների անունները և պատմեն լրագրական յօդուածի բովանդակութիւնը։

9) Արգելվում է լրագրավաճառներին վաճառել ուրիշ ապրանք եւ լրագիրների հետ։

—

Թիֆլիս քաղաքի վերաբերութեամբ տնատէրերը, տների կապալառուները և արքունի ու հասարակական տների կառավարիչները պարտաւոր են 24 ժամվայ մէջ ցուցակագրել ամեն մի եկող-գնացողի մասին։

Ժողովների և համախմբումների նկատմամբ արգելվում է ամեն տեսակ ժողով, առանց օրինական կանոնների, արգելվում են նաև փողոցային ցոյցերն ու երթերը։ Արգելվում է փողոցներում երգել հակակառավարչական երգեր, միջամտել ոստիկանութեան և զինուորական կարգադրութիւններին, երբ սրանք իրանց պարտականութիւնն են կատարում։ Ոստիկանութեան պաշտօնեաների պահանջը պէտք է անպայման կատարվի։

Արգելվում է դրամ հանգանակել հակակառավարական նպատակով։

Փողոցով անցնող ամեն տեսակ կառքերի տէրերը պէտք է կատարեն ոստիկանութեան բոլոր պահանջները։

Վերոյիշեալ պարտադիր կանոնները չը կատարողները ենթարկվում են տուգանքի մինչև 500 րուբլու և կամ մինչև 3-ամսեայ բանտարկութեան։

Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատար գեներալ Շատիլով

Թիֆլիս, 2 սեպտեմբերի 1911 թ.

—

Յատուկ պարտադիր որոշմամբ արգելվում է առանց վկայականի կրել կամ պահել հրացէն ու փամփուշտ։

Յանցաւորները ենթարկվում են մօտ 500 րուբլի տուգանքի կամ բանտարկութեան մինչև 3 ամիս։

ԽՈՀԵՐ ԵՒ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ
III *)

Փոքրիկ ազգութիւնների համար երկու տեսակ ձուլումն կայ։ Մէկը՝ բռնի, ինչպէս մեզ հետ հնումը վարվել են՝ բռնի հաւատափոխ անելով, որի ապացոյց են շատ հայմահմեդականներ Թիւրքիայում, Պարսկաստանում և Կովկասում։ Հնումը Բումի կողմերում հաւատը պահպանելու համար նշանակված էր առանձին հարկ «դին էփակի» (հաւատի շերամ), որի մասին լսած եմ յիշեալ վայրերում։ Նոյնանման դէպքեր պատահել են նաև հայկական կոտորածների ժամանակ։ Լեհաստանում եւ բռնի միութիւն տեղի ունեցաւ հայ լուսաւորչականների՝ կաթոլիկների հետ Նիկոլ եպիսկոպոսի օրով, որի մասին գրել է հանգուցեալ Եղեանը իր աշխատութեան մէջ, հետևեալ խօսքերով վերջացնելով. «Յարտաքոյ հայ եկեղեցւոյ չիք փրկութիւն» հայ ազգի համար։

Երկրորդ տեսակ ձուլումը՝ ուժգնօրէն տեղի է ունենում ներկայումս, երբ փոքրաթիւ ազգի բեկորները մայր-երկրից հեռաւոր վայրեր ընկնելով կորցնում են հաւատն ու լեզուն։ Եթէ պահպանում են հաւատալիքը, փոքրիկ ազգերը միում են կենդանի. օրինակ՝ Վրաստանի շատ հայեր, Պարսկաստանի և Թիւրքիայի լեզուակորոյս հայերը, մասամբ էլ քաղաքակիրթ երկիրներում բնակվող աւելի մանր համայնքներն ու անհատները։ Բայց երբ հաւատի ոյժը թուլանում է և տիրապետող ազգը կուլտուրապէս աւելի բարձր է, երբ նրա լեզուն առպարէզ և միջոց է մատակարարում նիւթապէս և մտաւորապէս բարձրանալու, այն ժամանակ փոքրիկ ազգերի բեկորները՝ գաղթականութիւնները, գոյութեան կռւին չը դիմանալով, վերջ ի վերջոյ կլանվում ձուլվում են։ Դրան պատմական ապացոյցներ շատ կան նոյնիսկ մեր ազգի պատմութեան մէջ, ինչպէս վերը յիշեցինք։

Տրամաբանօրէն խորհելով, անտարակոյս փոքր ու նուազ, քաղաքական ու մտաւոր ոյժ չը ներկայացնող ազգի բեկորները՝ ազգայնական կորստի, ձուլման պիտի մատնվեն։ Այդ հեռանկարը միշտ նկատի պիտի ունենալ և կուլտուրական միջոցների օգնութեամբ դրա դէմ պիտի մաքառել, ինչպէս օրինակ՝ մեծ չափով, ազգովին լեն ազգագաղափարականութիւնն է անում, շնորհիւ իր բարձր կուլտուրայի, ազգային ջուռն գիտակցութեան և միահամուռ գործակցութեան։

բժ. Բ. Ազատաբեան

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 193.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Հայկական սանատօրիա Պեատիգօրսկում

Պեատիգօրսկ, 2 սեպտեմբերի

Այս տարի Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղիս ճիւղը եռանդով կպել է Պեատիգօրսկում մի սանատօրիա հիմնելու մտքին։ Բժիշկների հետ խորհրդակցելով, տեղային վարչութիւնը որոշել է եկող սեզօնին մի բնակարան վարձել 10 անկողնի համար, մինչև որ սեփական շինութեան հարցը լուծվի։ Սանատօրիայում ընդունվելու են չքաւոր ուսուցիչներ, գրողներ, դերասաններ, որոնք կարիք ունեն Պեատիգօրսկում բժշկվելու։ Սանատօրիայում բաւական փոքր վճարով (35 ր.) հնարաւորութիւն կունենան լաւ յարմարութիւններ ստանալ, իսկ բժշկական օգնութիւնը ձրիաբար կերպով յանձն են առնում հայ բժիշկները ձրիաբար։ Սեփական շինութիւն ունենալու ցանկութիւնը դժուար իրագործելի համարելով՝ վարչութիւնը առանձին խնդրագրով դիմում է Մանթաշեանի ժառանգներին, և լիայոյս է, որ խնդիրքը չի մերժվի, և մենք կունենանք Մանթաշեանի անուան մի լաւ յարմար շէնք։ Եւ այդ կը լինի մի փառաւոր յիշատակ եւ հանգուցեալ բարերարի անուան արժանի։

Վ.

—

Գիւղական ուսեմարան

Շիկահող, 21 օգոստոսի

Սրանից երեք տարի առաջ գիւղիս բազուարնակ մի խումբ երիտասարդների մէջ մի գեղեցիկ միտք է յղացել, այն է՝ գիւղումս գիւղական շտեմարան հիմնել չքաւորներին օգնելու համար։ Այս գեղեցիկ նպատակին հասնելու համար մեր երիտասարդները դիմում են իրանց հայրենակից Մեսրոպ եպիսկոպոսին, խնդրելով որ սա ցոյց տայ, թէ ի՛նչպէս հիմնեն շտեմարանը, երբ սրբազանը 1907 թ. մի քանի օրով Բագու էր գնացել։ Այս բանը անհուն ուրախութիւն է պատճառում սրբազանին, երբ տեսնում է, որ իր հայրենակիցները զգալով ժամանակի հրամայողական պահանջը, շտապում են օր առաջ օգնութեան գալ իրանց ծննդավայրում ապրող՝ աշխատող ձեռքերից զուրկ և ծայրայեղ չքաւորութեան մէջ ընկած թշուառներին, ուստի Մեսրոպ սրբազանը մի քանի անգամ երիտասարդական ժողովներ է կայացնում, ուր խօսում է այդ հարցի մասին։

Անդամագրվում են մօտ 72 հոգի, որոնք խսկոյն իրանց մէջ հաւաքում են 2,000 ր. այս գումարով գիւղում ցորեն գնելու համար։ Բայց աւա՜ղ... այս բոլորը զուր է անցնում։ Մեսրոպ սրբազանը Բագուից հէնց նոր մեկնած իր պաշտօնատեղին, նորաբողբոջ շտեմարանի անդամների մէջ տարաձայնութիւն է ընկնում, որոնք ցրվելով 72 հոգուց միայն 12 հոգի են մնում։

Սրանք չեն յուսահատվում, այլ ընդհակառակը աւելի հաստատ հաւատով նայում են դէպի ապագան և ոսկէ յոյսերով սպասում տեսնելու իրանց սկսած գործի օգտակարութիւնը ժողովրդի մէջ։

Ահա և կատարվում է սպասողների իղձը։ Ներկայումս 2 տարի գոյութիւն ունեցող շտեմարանը գիւղում ունի մօտ 35—40 անդամ և կանխիկ 1,000 ր. ամբարած ցորեն, որ այս տարվայ սև օրերին բաժանեցին չքաւորներին սոմարին $^1/_4$ սոմար վերադիր վճարով յօգուտ շտեմարանի։

Արծուիկ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԵՂԱՏԱՆ ՀԱՐՑԸ

—

Նոր-Բայազէտ, 26 օգոստոսի

Տարիներից ի վեր մեզանում գոյութիւն ունի մի դեղատուն, որի հիմնարկութեան օրից քաղաքը օժանդակել է առաջներում՝ նախ 600, ապա 300 և վերջում՝ 200 ր. տարեկան։ Այլ կերպ ոչ ոք չէր համաձայնում դեղատուն պահել մեր քաղաքում, ուր ժողովուրդը այնքան էլ ծանօթ չէր դեղ ու դարմանի գործածութեան հետ։

Դեղատան վերջին տնօրէն Շահնազարեան երբ իր դեղատունը յանձնեց տեղացի Ա. Մանուկեանին, վերջինս, մտնելով քաղաքի սուղ դրութեան մէջ, հրաժարվեց քաղաքից օժանդակութիւն վերցնել։ Այդ դէպքը մի կողմից շնորհակալութեան արժանի մի երևոյթ է, իսկ միւս կողմից՝ ձեռնտու իրան՝ Մանուկեանին, որը, իբրև տեղացի, ունի բոլոր յարմարութիւնները (տուն, մառանին՝ դեղատունը զետեղելու և այլ պարագաներ)։ Երրորդ կողմից, ինքը Ա. Մանուկեան նոյնպէս հասկանում է դեղագործական արհեստը, չը նայած որ նա միշտ ունեցել է յատուկ պրօվիզօրներ և դեղատնային կառավարողներ՝ մեծ ռոճիկներով։

Վերջին 3 տարում, երբ դեղատան տէր Ա. Մանուկեան ժամանակաւորապէս տեղափոխվեց Թիֆլիս, նա իր դեղատունը կապալով տուեց իր դեղագործ Կ. Ալէքսէեվին, որը այս տարվայ սկիզբներին ժամանակը լրանալով դեղատունը յանձնեց Մանուկեանին, որը մի նոր դեղագործ վարձելով վերադարձաւ Թիֆլիսից՝ նորից կարգի բերելու թէ դեղատունը, թէ բնակարանը և թէ բոլոր կարասիքը։

Այժմ արդէն մեր քաղաքային դեղատունը մի օրինակելի հիմնարկութիւն է համարվում՝ իր մաքրութեամբ, դեղագործական ամեն պարագաներով և դեղերի բազմակողմանի պաշարներով։ Դա ցոյց տուեց այն մանրազնին քննութիւնը, որ կատարվեց նահանգական բժ. Անդրէասեանի, նրա օգնական Մալիւժենկօյի և տեղական բժ. Զաքարեանի ձեռքով, որոնք գտան բոլորը օրինակելի և համապատասխան դեղագործական պայմաններին։

Սակայն այդ բոլորի դիմաց՝ թէ որպիսի մեծ շրջանառութիւն ունի դեղատունը կամ թէ ինչ մի նշանաւոր վաստակ ունի նա տարեկան, դա այնքան էլ մեծ հանելուկ չէ շատերի համար։ Սակայն կան և գտնվում են մարդիկ, որոնք նախանձով լցված ցանկանում են կամ տապալել ընկեր հարեանի գործը կամ նրա ձեռքից հացը խլել... Եւ ահա այդ տեսակէտից տեղացի մի պարոն— Գ. Տէր-Իսահակեանց*)—որը քաղաքային լիազօրի կոչում էլ ունի, երբեւ դեղատան նախկին դեղագործի դրդմամբ, խնդիր է ներկայացնում Երևանի նահանգական վարչութեան՝ մի երկրորդ դեղատուն պահելու իրաւունք ձեռք բերելու համար։ Քննելով այդ խնդիրը Երևանի բժշկական բարձր բաժանմունքում՝ կարիք չեն գտնում Նոր-Բայազէտի պէս մի յետ ընկած քաղաքում երկրորդ դեղատուն բանալու, ուստի Գ. Տէր-Իսահակեանի խնդիրը մերժվում է։

Անցեալ օր, երբ այդ հարցի մերժման մասին թուղթ ստացվեց դումայում, շատերի ծիծաղը շարժեց խնդրատուի և նրա անհեռատեսութեան վերաբերմամբ, քանի որ մեր քաղաքի դեղատունը դեռ գիւղական է յիշվում և դա դեռ կիսատ դեղատուն է համարվում, իսկ դեմագօգ մարդիկ ձգտում են մի երկրորդը բացել՝ գուցէ գործը խանգարելու և վնաս հասցնելու միմեանց... Նրանք չեն հասկանում, որ մի քաղաք, ուր կան 10,000 բնակիչ միայն, որոնք դեռ դի փոխարէն «թանով» են բժշկվում, մի դեղատունն էլ դեռ շատ է, այն ինչ նրանք ուզում են երկուսը բանալ և սոված մնալ...

Սակայն համոզված ենք, որ եթէ չը լինէր Ա. Մանուկեան, որը իբրև տեղացի և դեղագործական պայմաններին ծանօթ անձնաւորութիւն, որին ձեռնտու է պահել դեղատունը առանց մի որևէ կողմնակի օժանդակութեան, ոչ ոք չէր համաձայնի մեզանում դեղատուն պահել՝ առանց քաղաքի կողմից տրված սուբսիդիայի։ Բայց գտնվում են մարդիկ, որոնք առանց երկար ու բարակ մտածելու կամենում են խանգարել մի գործ կամ վնասել մի մարդու, որը մօտ 10 տարի դեղատուն պահելով՝ 2—3000 րուբլի օգուտ է հասցրել քաղաքին, հրաժարվելով օժանդակութիւն ստանալուց։

Օրսորդ

*) Նա անշուշտ այնքան կարող է հասկանալ դեղերի և դեղագործական արհեստի մասին, որքան ես չինարէնից։

Ո.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Վաղը Թիֆլիս կը ժամանէ Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրօնցով-Դաշկովը։

✦ Սեպտեմբերի 3-ին Թիֆլիս վերադարձաւ Վրաստանի էկզարխ Իննօկէնտի արքեպիսկոպոսը։

✦ Կովկասի Փոխարքայի հրամանով կիրակի, սեպտեմբերի 4-ին, Ալէքսանդր Նեվացու անուան տաճարում, պատարագից յետոյ, կատարվեց գոհաբանական մաղթանք մինիստրների խորհրդի նախագահ Ստոլիպինի առողջութեան համար։ Մաղթանքին ներկայ էին Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատար գեն. Շատիլով, Փոխարքայի դիւանի պաշտօնեաները, շտաբի կառավարիչը, գեն.-նահանգապետը, գեներալիտէտը, բոլոր զօրամասերի հրամանատարները և քաղաքացիական ու զինուորական այլ անձեր։

✦ Ներկայումս Թիֆլիսումն է Պետական Դումայի անդամ Ա. Շինգարեօվ։ Նա ներկայ եղաւ կիրակի օր երեկոյեան հասարակական կլուբի դասախօսների ժողովին։ Շինգարեօվը կը մնայ Թիֆլիս և կը կարդայ մի երկու դասախօսութիւն։ Այսօր նա ներկայ կը լինի հասարակական կլուբի ժողովին, որտեղ պէտք է քննվի կովկասեան համալսարանի խնդիրը։

✦ Այսօր, երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին, տեղի կունենայ հասարակական կլուբի բացումը (Բօրսայի դահլիճ). վաղը, երեկ. ժ. $10^1/_2$-ին «Ֆանտազիա» այգում նշանակված է ընթրիք ստորագրութիւններով։ Կարելի է գրվել այսօր երեկոյեան կլուբի շինութեան մէջ։ Այսօրվայ երեկոյթի ծրագիրը։ 1) խլս. Գ. Մ. Թումանեանի տեսութիւնը՝ Թիֆլիսում համալսարան բանալու մասին. 2) զրոյց, որի ժամանակ ներկայ կը գտնվի Պետական Դումայի անդամ Ա. Շինգարեօվը։

✦ Հասարակական կլուբում հետեւեալ երեկոյթը տեղի կունենայ սեպտեմբերի 17-ին։

✦ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատեց նոր կազմված սակագինը մսի համար, այսինքն ոչխարի մսի ֆունտը՝ 14 կ., տաւարի մսի ֆունտը՝ 11 կոպէկ։

✦ Մեզ հաղորդում են, որ սենատի որոշմամբ դադարեցված է բժ. Վահան Արծրունու դէմ սկսված դատաստանական գործը։ Բժ. Արծրունին մեղադրվում էր «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեանը պատկանելու մէջ։

✦ Ինչպէս մեզ հաղորդում են, Հայոց Դրամատիկական Ընկ. վարչութեան և տ. Սիրանոյշի միջև համաձայնութիւնը արդէն կայացել է ներկայ թատերաշրջանի համար։ Տիկ. Սիրանոյշը պայմանագիրը ստորագրել է։

✦ Թէպէտև որոշված էր ներկայ թատերաշրջանը բանալ ինքնուրոյն պիէսով և պէտք է դրվէր Շիրվանզադէի «Նամուսը», վէպից փոխադրված, սակայն հեղինակի ցանկութեամբ յետաձգված է դրա ներկայացումը և թատերաշրջանի բացման համար պատրաստվում է Համասունի «Կեանքի ճանկերում» յայտնի պիէսը։

✦ Անցեալ թատերաշրջանի Հայոց Դրամատիկական խմբի յայտնի ոյժերից ներկայումս կազմված խմբից դուրս են մնացել Արմէնեան ամուսինները և տիկ. Մայսուրեանը։

✦ Հայոց Դրամատ. խմբի ներկայ թատերաշրջանի ռեպերտուարի մէջ աչքի են ընկնում ռուսական մի քանի պիէսներ՝ «Ревизоръ», «Бѣдность не порокъ», «Бѣшенныя деньги» և այլն, որոնց ներկայացումը շարժելու է առանձին հետաքրքրութիւն թէ անսամբլի և թէ դերակատարների խաղի տեսակէտից։

✦ Թիֆլիսի զինուորա-նահանգական դատարանում քննվեց Թիֆլիսի սօց.-դեմօկրատների կոմիտէտի գաղտնի տպարան հիմնողների գործը։ Մեղադրեալներից 2-ը դատապարտվեցին 4 տարով տաժանակիր աշխատանքների, 1-ը՝ բանտարկութեան 1 տարով, 1-ը՝ արդարացաւ։ Չորսն էլ վրացիներ են։ («Р. С.»)

✦ Ի նկատի ունենալով, որ Թիֆլիսի և սահմանակից գաւառներում կողոպուտները սաստկացել են, Թիֆլիսի գաւառապետը առաջարկել է գաւառի ազգաբնակութեանը՝ կազմակերպել հասարակական հաշւով առանձին խմբեր՝ աւազակներին բռնելու համար։ Ամեն մի ծուխ ամսական վճարելու է 16 կ.։ («Р. С.»)

✦ Թիֆլիսի քաղաքային դումայի առաջիկայ 40-ամեակի համար ձայնաւորներ ընտրողներից 29 տոկոսը կազմում են ռուս, գերմանացի և այլ տնատէրեր, 25 տոկոսը՝ վրացիներ են, իսկ հայերի թիւն է 46 տոկոս։

✦ Ինչպէս հեռագրում են, դատախազի օգնական Սկօպինսկիին սպանել են Նիկօլայեվում կողոպտման նպատակով։ Այդ խոստովանել է կալանաւորված ոմն Բօգուսլավսկին։

✦ Մի ուրախալի երևոյթ պէտք է արձանագրել։ Առաջներում ոչ մի պրօֆեսոր չէր համաձայնվում Կովկաս գալ։ Երբ հարցնում էին պատճառը, միայն պատասխան էր ստացվում. «Ի՞նչպէս գանք, երբ մեր կեանքը Կովկասում կարող է ամեն րօպէ վտանգի մէջ լինել։ Չէ՞ որ, ինչպէս ասում են, քաղաքների փողոցներում նոյնիսկ կրակում են...»։ Այժմ արդէն այդ վախը վերացել է, և մենք տեսնում ենք, թէ ինչպէս մի քանի պրօֆեսօրներ այս րօպէիս պաշտօնով գտնվում են Թիֆլիսում կանանց բարձր դասընթացքներում։ Յիշեալ դասընթացքներում պարապմունքները սկսվելու են սեպտ. 15-ին։

✦ Թիֆլիսեցի բժշկապետ Կարապետ Աղաջանեանը, որը ասիստենտ է Պետերբուրգի յայտնի նեարդաբան պրօֆ. Բեխտերեւի մօտ, մի կարեւոր աշխատութիւն էր կատարել Բեռլինում և ներկայացրել Բեռլինի գիտութեանց ակադեմիային մի նոր նեարդային հանգոյցի մասին, որը գտնվում է փոքր ուղեղում։ Ուշադրութեան արժանի գիտական աշխատանքներն են միայն արժանանում ակադեմիայի տպագրութեանը։ Աշխատութեան վերնագիրն է. «Über die Kerne des menschlichen Kleinhirnes»։ Ուրախալի է, որ հայ բժիշկներն էլ ձգտում են գիտութեան մէջ անուն հանել։ Բժշկապետ Աղաջանեան այս տարվանից ընտրված է Պետերբուրգում մի նորաբաց նեարդային կլինիկայի դիրեկտոր, իսկ նոյնպէս Թիֆլիսեցի բժ. Զաւրիեվը նրա ասիստենտներից մէկը։

✦ Այս տարի Պետական Բանկը բաժանմունք է բանալու ի թիւս այլ քաղաքների նաև Սուխումում։

✦ Այս տարի Թիֆլիսի Արքունական թատրօնը վերցրած Ի. Պալիեվը թատրօնի վերատեսչից խնդրել է թոյլ տալ պակասեցնել տեղերի գները։

✦ Ժողովրդական Տան հայկական սեկցիայի հերթական ներկայացումը, որը յայտարարված էր այսօրվայ համար, յետաձգված է։ Ներկայացումը տեղի կունենայ կիրակի, ամսիս 11-ին։

✦ Սեպտ. 4-ին Թիֆլիսի գաւառապետը հրացանաձգութեան բռնվեց Վարդիսուբանի գիւղի մօտերը մի խումբ աւազակների հետ, որոնք փախան մթութեան մէջ, թողնելով արեան հետքեր, երկու վերարկու, մի տկճոր գինի, շատ հաց, մի քանի փամփուշտ և ուրիշ շատ իրեր։ Հետախուզումը եռանդով շարունակվում է։

✦ Երէկ նահանգական շտաբի կառավարչի օգնականի բնակարանում անձնասպան եղաւ 21 տարեկան կօրնէտ-օֆիցէր Արտէմիյ Սիչէվը։

✦ Սեպտ. 4-ին փողոցով անցնելիս յանկարծամահ եղաւ պարսկահպատակ Ալի Բաբա-օղլին։

✦ Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի կարգադրութեամբ, Ալէքսանդրեան ուսուցչական ինստիտուտին կից բացվում են երեկոյեան դասընթացքներ գաւառական դպրոցների ուսուցիչների համար։

✦ Սեպտեմբերի 2-ին, երեկոյեան ժամը 11-ի մօտերը, № 641 կառքով դէպի Միքայէլեան փողոցն էր գնում բժ. Ա. Կարապետեանը։ Վօրօնցովի արձանի մօտերը էլեկտրաքարշի № 108 վագօնը ընդհարվում է կառքին, որի ժամանակ բժ. Կարապետեանը ընդհարման ոյժից ընկնում է կառքից և ստանում է ջարդուածքներ մարմնի զանազան տեղերից։ Նրան անմիջապէս տարան Միքայէլեան հիւանդանոց։

✦ «Шуш. Лист.»-ում կարդում ենք. «Ուրբաթ, օգոստոսի 26-ին, Գորիսի շրջակայքում ձիւն է եկել, ծածկելով սարերը մի քանի վերշոկ հաստութեամբ։ Իսկ իրա՝ Գորիսի մէջ կէսօրից յետոյ բարձրացել է սաստիկ փոթորիկ, փչացնելով բազմաթիւ ծառեր, որոնցից մի քանիսը արմատախիլ են արված։ Տերերի ասելով, այսօրինակ փոթորիկ վաղուց է, ինչ չեն յիշում։ Տարերքը շարունակվել է ամբողջ չորս ժամ։

✦ Բագուի քաղաքապետը թոյլատրել է Գրիգոր Ջինօրիձէին հրատարակել մի երեկոյեան լրագիր ռուսերէն՝ «Вечеръ» անունով։

✦ Բագւում սեպտ. 3-ին, ցերեկով, կարբօլեան թթւուտ խմելով իր կեանքին վերջ տուեց գիմնազիայի 5-րդ դասարանի աշակերտ Մելիք Յարութիւնեանը։ Հանգուցեալը կտրվել էր ռուսերէնից։

✦ Բժիշկ Յովհ. Բերբերեանը յանձն է առած իր հաշւով էլեկտրական լուսաւորութիւն անց կացնել Նոր-Նախիջեւանի թեմական դպրանոցի ամբողջ շէնքի մէջ։ Դպրանոցի հոգաբարձութիւնը վերջին նիստում որոշել է յայտնել յարգելի բժշկին իր անկեղծ շնորհակալութիւնը։ («Լոյս»)

✦ Վահան վարդապետի նախագահութեամբ կայացած Նոր-Նախիջեւանի թեմական դպրանոցի հոգաբարձութեան վերջին նիստը զբաղվել է նոյեմբերի 7-ին դպրանոցի 30-ամեայ յոբելեանը տօնելու հարցով։ Ընտրված է մի մասնաժողով հոգաբարձութեան և մանկավարժական ժողովների անդամներից։ («Լոյս»)

ՏԵՂԱԿԱԼԻ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

✦ Յուլիս 7. № 1712. Առաջադրութեամբ յայտնվեց Թիֆլիսի հայոց կօնսիստօրիայի նախագահ Եփրեմ եպիսկոպոսին, թէ քահանաները չեն կարող եկեղեցիների երէցփոխ լինել։

✦ Յուլիս 7. № 0623. Յայտնվեց Մայր Աթոռի տպարանի վարչութեան, թէ Արտակ վարդապետը իր խնդրի համեմատ արձակվել է տպարանի տեսչի պաշտօնից և Մատթէոս վարդապետը կարգվել է նոյն տպարանի նախագահ։

✦ Յուլիս 9. № 1791. Առաջադրութեամբ հրահանգութիւն տրվեց Թիֆլիսի հայոց կօնսիստօրիայի նախագահող Եփրեմ եպիսկոպոսին, թէ Վերայի եկեղեցին որպէս ծխական եկեղեցի կարող է ունենալ իր ծխական քահանան և ընտրված երէցփոխանը. իսկ գերեզմանատունը, ուր թաղվում են Թիֆլիսի միւս եկեղեցիների ծխական ննջեցեալներն էլ, պէտք է ունենայ ծխականներից անկախ վարչութիւն, ինչպէս ունեցել է ցարդ և ունի այժմ։

—

ութիւն այդ քաղաքացուն պահպանելու իր ազգային, ցեղական ինքնուրոյնութիւնը, հոգևոր-բարոյական և մտաւոր անկախութիւնը։ Այդպիսի ուղղութիւնը և ծրագիրը միակ յարմարագոյնը և օգտակարն էր հայ ժողովրդի համար, ուստի և ռուսահայութեան լաւագոյն, ողջախոհ մասը շտապեց ընդգրկել այդ ուղղութիւնը, ու «Մշակ» լրագիրը պարագլուխ հանդիսացաւ այդ ուղղութեան։ Դժբաղդաբար, սահմանադիր-ռամկավարական կուսակցութիւնը, որի շուրջն են համախմբված այսօր և ռուսական մտքի, գրչի և գիտութեան լաւագոյն ներկայացուցիչները, դեռ չը կարողացաւ ձեռք բերել լեգալ գոյութեան իրաւունք և գործել իբրև լեգալ, օրինական կազմակերպութիւն, բայց յոյս կայ, որ այդ իրաւունքը նրան չի զլացվի։

Երբ ապա ազատագրական շարժումը կավեց Թիւրքիայում, բնականաբար մեր առհամեծ ցանկութիւնն էր տեսնել մեր Թիւրքահայ եղբայրներին՝ նոյն ուղղութեամբ գործելիս։ Սկզբում ցաւ եղաւ մեզ համար, երբ տեսանք, որ աւելի ծայրայեղ ուղղութեան ներկայացուցիչներ յախուռն գործունէութեան հանդէս եկան, բայց գոհութիւն... սկսեցին տարահոսանքը երկար չը տեւեց, և Թիւրքիայի հայութեան ողջմիտ ու լաւագոյն մտաւորական խաւերը, զգալով վտանգը, շտապեցին դիմել նոյն ուղղութեան, որին հետևել էինք ռուսահայերս, այն է՝ համախմբել հայ ժողովուրդը սահմանադրական-ռամկավարական գաղափարների շուրջը և կազմակերպել սահմանադիր-ռամկավարական կուսակցութիւն։ Ցանկն ձեր՝ այսօր ողջունում եմ հայ սահմանադիր-ռամկավարներին Թիւրքիայում։ Ճիշդ է, դուք դեռ զօրեղ չէք, դեռ եռամեայ նորածին մանուկ էք, բայց ապահով կացէք, որ ապագան ձերն է, որ շուտով պիտի զօրեղանաք, որովհետև ձեր գաղափարները հիմնված են ողջամիտ ազատական, առաջադիմական սկզբունքների վրա, սկզբունքներ, որոնք հնտամուտ են ձեռք բերել անհրաժեշտ իրաւունքներ, որպէսզի կարողանաք լինել իսկական պարտաճանաչ քաղաքացիներ, կատարելու ձեր պարտքը առ պետութիւնը և հայրենիքը, միևնոյն ժամանակ տալ ձեզ հնարաւորութիւն պահպանել ձեր ազգային ինքնուրոյնութիւնը, հոգևոր, բարոյական և մտաւոր անկախութիւնը։ Ձեր կուսակցութիւնը պէտք է աշխատէ մանաւանդ Թիւրքիայի հայութեան կրթութեան գործին մղումն և զարկ տալու, և մենք, Ռուսաստանի հայութեան ձեր համագաղափարակիցները, ամենայն ջանքեր գործ կը դնենք աջակցել ձեզ այդ ասպարէզի մէջ թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս։

Աւարտելով խօսքս, նորից ողջունում եմ ձեզ և մաղթում եռանդուն և արդիւնաւէտ գործունէութիւն ու անսասան հաւատք և յոյս, որ ապագան ձերն է։

◆ Յուլիս 9. № 1732. 1733. Առաջարկվեց Թիֆլիսի եպարքիական կոնսիստորիային հանձնարարել ... [illegible]

◆ Յուլիս 9. № 1733. Առաջարկվեց միաբանին Մայր Աթոռի գանձարանից 200 ր. ուղարկել Աստրախանի հայոց Թեմական խորհրդին՝ ... [illegible]

◆ Յուլիս 12. № 1739. Առաջարկվեց Մայր Աթոռի ... [illegible] ... րում վերագրեալ պատուիրանի)։

◆ Յուլիս 19. № 1760. Առաջարկվեց մինօղին Մայր Աթոռի գանձարանից մի հազար րուբլի ուղարկել Կ. Պոլսի պատրիարքարանին՝ վերջին հրդեհի ժամանակ հրկիզութեամբ վտանգված կարօտ հայերին և նպաստ։

◆ Յուլիս 21. № 1771—1774. Առաջադրվեց Թեմական առաջնորդներին, ընդունելի համարել միայն ծխական կանոնադրութեամբ սահմանված կանոնաւոր ժողովների արձանագրութիւնները, եթէ կազմված են պատշաճ Թոյլտուութեամբ ժողովներում։ Կանոնաւոր ժողովներից դուրս պատահական անձերի կազմած որևէ համախոսական ընդունելի պէտք է չը լինի և չը պէտք է վաւերացնել։

◆ Յուլիս 23. № 1779. Մակուի սարդարին գրվեց խնամք ունենալ իր իշխանութեան մէջ եղած հայերի և վանքերի վրա և ս. Թադէոս առաքեալի վանքի պատճառով ամբաստանված բանտարկեալներին արձակել, որ կարողանան երկրային բերքերը հաւաքել։

◆ Յուլիս 30. № 1792—1793. Թուղթ Պարսկաստան-Հնդկաստանի, Ատրպատականի առաջնորդների անունով, որով առաջադրվում է յորդոր կարդալ իրանց հօտին՝ սիրով և խաղաղութեամբ վարվել պարսիկ ժողովրդի հետ, հեռի մնալ քաղաքական հոսանքից և հաւատարիմ հպատակութիւն ցոյց տալ նրան, որին պարսից պետութիւնը իր օրինաւոր գլուխ կը ճանաչի։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ «Рѣчь»-ը Թիւրքիայում սկսված հայկական ջարդերի պատճառ համարում է հողային հարցը։

◆ «Р. Сл.»-ին հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Այստեղ ամեն օր տեղի ունեցող հայկական «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան կօնգրէսը որոշեց խզել իր կապերը «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէտի հետ այն պատճառով, որ կառավարութիւնը հրաժարվում է պաշտպանել հայ ազգաբնակութեան։ Կօմիտէտը պատասխանեց, որ ամեն ջանք կը գործադրէ պաշտպանելու հայերին և կառաջարկէ կառավարութեան միջոցներ ձեռք առնել բաւարարեցնելու հայերի միջնորդութիւնը։ Կօմիտէտը խնդրում է վճիռը բեկել։

◆ «Միութիւն և Առաջադիմութիւն» կօմիտէտի մէջ քայքայումը անխուսափելի է։

◆ Իտալիան մտադիր է խաղաղութեամբ, Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի աջակցութեամբ, գրաւել Տրիպօլիսը։ Իտալիան Թիւրքիային իբրև վարձատրութիւն առաջարկում է 60 միլիօն ֆրանկ։

◆ Սալար-ուդ-Դօվլէի ձիաւորները գրաւեցին Մարաղան։ Բախտիարները փախան։

◆ Մահմէդ-Ալին գտնվում է Սավադկուխում, Իսմայիլ-խանի ամուր բերդում։

◆ Հեռագիրը Թէհրանի և Մազանդարանի միջև վերականգնվեց։

◆ Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, Մահմէդ-Ալին ամեն կողմից նեղվելով ազատվել է նաւակով և հեռացել է Բարֆրուշի շրջակայքից։

◆ Ասում են, որ Մահմէդ-Ալիի վերջին պարտութեան ժամանակ կառավարական զօրքերը ձեռք են ձգել նրա պօրտֆէյլը բազմաթիւ կարևոր թղթերով։

◆ Սալար-ուդ-Դօվլէն մի կոչ է հրատարակել, որով մէջլիսին առաջարկում է իրա հետ հաշտութիւն կնքել, եթէ սիրում է ժողովրդին։ Սալարի ասելով՝ ինքը կողոպտում է գիւղերը, որովհետև փող չունի։

◆ Սալար-ուդ-Դօվլէի յարձակողական ծրագիրը այսպէս է. Սամադ-խանը և շահսէվանները գնալու են Թէհրանի վրա Զէնջանի վրայով. ինքը Սալարը իր ձիաւորներով կը շարժվի դէպի Թէհրան Համադանի ու Ղազվինի վրայով։

◆ Ենթադրութիւն կայ, որ Մահմէդ-Ալին այժմ երևալու է Ատրպատականում՝ Արդաբիլի մօտերը։

◆ Թաւրիզի նացիօնալիստները իրանց կողմնակիցներին բաժանեցին 4,000 հրացան։

◆ Հերքվում է Ռահիմ-խանին խեղդամահ անելու լուրը։

◆ Թէհրան եկան 150 զինված հրէաներ՝ Պարսկաստանի հարաւային գաւառներից հրէայ խոշոր հողատէր Մանաշուգ Պինխասի գլխաւորութեամբ։ Ներկայանալով պրեմիէրին և պետական խնամակալին, հրէաները խնդրեցին ուղարկել իրանց Սամադ-խանի դէմ։

◆ Ազդվելով Արշադ-Դօվլէի կնոջ բուռն բողոքից, Թէհրանում կազմակերպվել է մի խումբ, որ յամառ կերպով պահանջում է հեռացնել մայրաքաղաքից Եփրեմին, որի հրամանով հրացանազարկ եղաւ Արշադ-Դօվլէն։ Կառավարութիւնը ձերբակալում է Եփրեմի դէմ ագիտացիա մղողներին։

◆ Թէհրանից մեկնեցին 12 մարդ Մահմէդ-Ալիին սպանելու մտադրութեամբ։ «Որսորդները» պայման են կապել կառավարութեան հետ։

◆ Մօսկվայի լրագիրները հաղորդում են, որ Ռաշտում և Էնզէլիում, ռուսաց հիւպատոսի կարգադրութեամբ, կալանաւորել են շատ ռուսահայերի։ «Դաշնակցութեան» կօմիտէն յայտնել է երիտասարդ պարսիկների կօմիտէտին, որ միջոցներ կը գտնէ հայերին պաշտպանելու, քանի որ կառավարութիւնը հրաժարվում է պաշտպանել նրանց։

◆ Վիէննայում տեղեկութիւններ են ստացվել, որ Մահմէդ-Ալին փախել է դէպի Կասպից ծովը. նա ներկայումս մեծ կարիքի մէջ է։

◆ Անգլիացի մի յայտնի քաղաքագէտ յայտնել է, որ այժմ ֆրանս-գերմանական սուր յարաբերութիւնները խաղաղութեամբ կը վերջանան, բայց վերջ ի վերջոյ գերմանական քաղաքականութեան արգասիքը պատերազմ կը լինի։

◆ «Р. У.»-ն գրում է, որ ռուսաց արտաքին գործերի մինիստրութիւնը Բեռլինում պաշտօնավարող ռուսաց դեսպանից հեռագիր ստացաւ, որ Գերմանիայի և Ֆրանսիայի միջև մարօկկեան հարցի նկատմամբ կայացել է համաձայնութիւն գլխաւորագոյն խնդիրների վերաբերութեամբ։

◆ «Daily Telegraph»-ի յատուկ թղթակիցը Պարիզից հեռագրում է, որ պատերազմի վտանգը անցաւ։

◆ Պարիզեան կիսապաշտօնական օրգանը հաղորդում է որ Ֆրանսիան ընդունեց Գերմանիայի հիմնական առաջարկութիւնները։

◆ Չը նայած ֆրանս-գերմանական բանակցութիւնների աջող վախճանին, Հօլլանդիան և Բելգիան տենդային պաշտպանողական պատրաստութիւններ են տեսնում։

◆ Չինական կառավարութիւնը պատուիրագրեց Լօնդօնի դեսպանին՝ բանակցել անգլիական կառավարութեան հետ, որպէսզի վերջինս զիջէ Վէյ-Հայ-Վէյ նաւահանգիստը չինական պատերազմական նաւատորմի համար։

◆ Դանիան էլ միւս կողմից լուրջ պատերազմական պատրաստութիւնների մէջ է։

◆ Արժանահաւատ աղբիւրից տեղեկացնում են, որ ժող. լուս. մինիստր Կասսօն կարգադրել է վերստին պաշտօնի ընդունել կանանց բժշկական ինստիտուտի վերջերս պաշտօնանկ եղած վեց պրօֆէսօրներին։

◆ Պարիզից հեռագրում են, որ Սէնկանտէնում վերջին ընդհարման ժամանակ վիրաւորվել են 400 մարդ։ Կալանաւորված են 350 մարդ։

◆ Լօնդօնում անսպասելի կերպով յետաձգվեցին հեծելազօրի զինւորական փորձախաղերը։

◆ «Vos. Zeit.»-ի տեղեկութիւնների համաձայն, Գերմանիան յետ է կանչել Ահադիրից «Berlin» յածանաւը։ Գերմանահպատակների շահերի պաշտպանութիւնը յանձնվելու է մի չէզոք պետութեան (գուցէ Աւստրիային)։

◆ Կոմսուհի Ալէքսանդրա Տօլստոյան տկար է և գնում է Ղրիմ բժշկվելու։

◆ Մտադրութիւն կայ ֆինլանդական ոստիկաններին փոխարինել ռուս ժանդարմներով։ Գեներալ-նահանգապետ Զէյնին իրաւունք է տրվելու անհրաժեշտութեան դէպքում երկիրը յայտարարել պատերազմական դրութեան մէջ։

◆ Րիգա քաղաքում կատարվում են մասսայական խուզարկութիւններ։ Առ այժմ ձերբակալված են 70 մարդ։

◆ Կատալօնիայում հանրապետականների և պահպանողականների ընդհարման ժամանակ սպանվեցին 6 և վիրաւորվեցին բազմաթիւ մարդ։

◆ Պետերբուրգում յամառ կերպով խօսում են ներքին գործերի մինիստրի օգնական Կուրլօվի հրաժարականի մասին։

◆ Հարց է բարձրացված շուտով իրագործելու բարենորոգումները Կովկասի համար։

◆ Լուրերին նայած, ռուսաց ժող. լուս. մինիստրը արդէն հրաժարական է տուել։

◆ «Новое Время»-ի ասելով, Ստօլիպինի վրա կրակող Բօգրօվը մկրտված հրէայ է։

◆ Ստօլիպինի կեանքի դէմ մահափորձ կատարող Բօգրօվին Կիէվի Թատրօնում բռնելու ժամանակ հասարակութիւնը ենթարկեց ծանր ծեծի, իսկ մի օֆիցեր Թրով վէրք հասցրեց։

◆ Հարցաքննութեան ժամանակ, Ստօլիպինին սպանելու փորձ կատարող Բօգրօվը խոստովանեց, որ պատկանում է սօցիալիստ-յեղափոխականների կուսակցութեան և միևնոյն ժամանակ պահնորդական ոստիկանութեան գործակալ է։ Թատրօն մտնելու տոմսակը նա ստացել էր Կիէվի ժանդարմական վարչութեան պետ գնդապետ Կուլեաբկոյից, որը և Բօգրօվին էր պատուիրել հսկել Ստօլիպինի անձի վրա։

◆ Կիէվի սօւիդնիկները տաճարի բակում սկսեցին ջարդի հրաւէր կարդալ, բայց ոստիկանութիւնը կալանաւորեց ագիտատօրներին։

◆ Պետերբուրգում կալանաւորվեց Բօգրօվի եղբայր Վլադիմիրը։

◆ Ձախակողմեան կուսակցութիւնները մտադիր են Պետական Դումայում հարցապնդում անել Ստօլիպինի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի հանգամանքների մասին։

◆ Ներկայումս Բեռլինի կայարաններից մէկում պահվում է մի անյայտ բագաժ, որի մէջ կան 64 հատ 500-անոցներ և 8 հատ 100-անոցներ։ Բագաժը ուղարկված է Մօսկվայից Վարշավայի վրայով. տէրը մինչև օրս չէ երևացել։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

3 սեպտեմբերի

ՌՕՍՏՕՎ Դ./Վ.։ Հարաւ-Արևելեան Ռուսաստանի գիւղատնտեսական համագումարը յետաձգվեց մինչև եկող տարի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ռուսաց կառավարութիւնը հնարաւոր գտաւ Թոյլ տալ ատամնաբուժական դպրոցներ բանալ Ռուսաստանում բալկանեան պետութիւնների և Աւստրօ-Ունգարիայի հպատակ սլաւօններին։

Պետերբուրգ-Սէվաստոպոլ աւտոմօբիլային արշաւի համար ցուցակագրվել են 60 հոգի, գլխաւորապէս օտարազգիներ։

Գերմանական զինւորական լիազօր Լաունշտէյնը նշանակվել է վեցերորդ զօրաբանակի շտաբի պետ։ Նրա տեղ այստեղ նշանակվեց կոմս Շլօբիտտէնը։

ԲԵՐԼԻՆ։ Էլէքտրական ընկերութեան մէջ պայթումից սպանվեցին երեք, վիրաւորվեցին հինգ հոգի։

ԲԵԼԳՈՐՈԴ։ Շարունակ գալիս են ուխտաւորներ։ Կարգ ու կանոնը օրինակելի է։

ԿԵԼՑԻ։ Պատժիչ բանտատանը անկարգութիւններ եղան, որի ժամանակ սպանվեց բանտարկեալներից մէկը, երեքը թեթև վիրաւորվեցին։

ՎԵՐԴԷՆ։ Օգագնաց Նիւպօրը մեռաւ։

ՆԻԿՈԼԱԵՎ։ Ծովային մինիստրը մեկնեց Սէվաստոպոլ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 Թ.
(Կուկիայ, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ
«606»-Ի ՆԵՐՄՈՒԾՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 Ժ.
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և ներվային։
Զ. Ի. ԲԱՐԱՆՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ.։
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՁԻԼԲԵՐՁԱՑ—12½—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Գ. Տ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ—1—1½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
Բ. Գ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ—1½—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Պ. Ս. ՁԻԼԲԵՐՁԱՑ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան
3. 0—90

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։
Կուկիա, Սիմէօնովսկայա փողոց, № 16.
Տէլէֆօն № 40.
(Ե.ու.Կ.) 220. 100—70

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. / երեկ. ժ. 5—7.)
Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.
(Ա. Օ.) 669. 100—15

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՄԻ ՀԱՅՈՒՀԻ,
որ ուսել է Արդութեան դպրոցում, որոնում է պաշտօն հայ ընտանիքներում. կարող է ստանձնել տնային ամեն տեսակ ծառայութիւն, բացի խոհանոցայինից։ Հասցէն տեղեկանալ «Մշակի» գրասենեակից։
(Ե.Հ.) 868. 2—1

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Գ. ԵՒ Մ.
ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆՆԵՐԻ
Նիկօլաևսկայա, 36, Վօրօնցօվի արձանի մօտ։ Դիւանատունը բաց է երեկոյեան ժամը 4—6-ը։
(Ա. Օ.) 818. 25—12

ՄԻ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՏ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔ
ընդունում է
ՓՈՔՐԱՀԱՍԱԿ (մինչև 15 տարեկան)
ՆԱԽԼԵԲՆԻԿՆԵՐ
Կարելի է դասերի կրկնողութեամբ։ Հասցէն՝ Վօրօնցօվի արձանի մօտ, Семеновская ул. № 9, Есаянцъ. (Օ.Մ.) 856. 3—3

Գերմ. համալսարանի
ՓԻԼԻՍՕՓԱՅՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆԴԻԴԱՏ
(Գէօրգեան ճեմարանաւարտ)
—◆ որոնում է յարմար պաշտօն։
Հարցնել «Մշակի» գրասենեակում։
(Ա. Օ.) 860. 4—4

Պատրաստ է եւ կարճ ժամանակից լոյս կը տեսնի
ՀԻՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
պատկերազարդ
կազմեց Ռ. ԽԱՆ-ԱԶԱՏ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.
I. Ներածութիւն։ II. Նախապատմական կուլտուրան։ III. Եգիպտոս։ IV. Միջագետք (Ասորեստան, Բաբելոն)։ V. Հայաստան (Ուրարտուի շրջան)։ VI. Արիական ցեղերն ու նրանց գաղթը։ VII. Իրան (Միդիա, Պարսկաստան)։ VIII. Յունաստան։ IX. Մակեդոնիա և X. Հռոմ։
Հայաստանի պատմութիւնը, միւս ազգերի պատմութեան հետ, զուգընթացաբար արված է մինչև հայերի քրիստոնէութիւն ընդունելը։
(Ե.Հ.Կ) 867. 3—1

ԻՄ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ
ԿՐՕՆԻ
հետևեալ դասագրքերը.
Աշակերտաց համար

			Գինը	Զեղչ
1) Դասատետր կրօնի Ա. տարի	Ծխականների		25	25%
2) » » Բ. »			20	
3) » » ա) Գ. »			25	
4) » » բ) Գ. »			25	
5) » » Դ. »			25	
6) Նոր-ուխտ Ե. »			45	
7) Գործք առաքելոց Զ. »			45	
8) Հին-ուխտ . .			50	

Ուսուցչաց համար

		Զեղչ
8) Մեթոդիկա Հին-Ուխտի	1—65	35%
9) » Նոր-Ուխտի	2—5	
10) Ուսուց. քրիստ. կրօնի Դ.	1—50	
11) » » » Ե.	—50	

Կարելի է դիմել
1) Ինձ (Бебутовская ул. № 20).
2) «Գիր» և միւս հայ գրավաճառներին։
Սահակ ա.-ք. Սահակեանց
(Ե.ու.) 786. 10—8

ՋՈՒԹԱԿ ՆՈՒԱԳԵԼՈՒ
դասատուն
Մ. Տ. ՎԱՍԻԼԻԵՎԻ
Պարապմունքների սկիզբը սեպտ. 1-ից և վախճանը յունիսի 1-ին։ Ուսումնական տարվայ վճարը 90 ր., կիսամեակներով։ Ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 10—1-ը և երեկ. 5—7½-ը։
Գրիբօեդովսկայա փող. տուն № 5.
801. 10—10

Բ. Հ. Կ. Միութեան Կրթական Սեկցիայի Կանանց Արհեստագիտական Դպրոցի սպիտակեղէնի բաժնի համար հարկաւոր է մի հմուտ և փորձված վարժուհի, որ կարողանայ անթերի աւանդել սպիտակեղէնի և հարթակարի դասերը։
Ցանկացողները մինչև ամսիս 12-ը թող դիմեն Վարչութեան Նախագահին այս հասցեով. Баку, уг. Больш. Морской и Биржевой ул., домъ Цейтлина. Предсѣдательницѣ школы С. М. Адамовой.

Բ. Հ. Կ. Միութեան Կրթական Սեկցիայի Կանանց Արհեստագիտական Դպրոցում աշակերտուհիների ընդունելութիւնը սկսված է սեպտեմբերի 5-ից, և կը շարունակվի մինչև 10-ը։
Ցանկացողները դիմեն Վարչութեան նախագահին այս հասցեով. Баку, уг. Больш. Морской и Биржевой улицъ, домъ Цейтлина. Предсѣдательницѣ школы С. М. Адамовой.
(Օ.Մ.) 870. 3—1

ԱԿՑԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՈՐԱՏՕՐԻԱ
Իզմայլովսկի պր., № 27
Պարիզ 1900. ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ Նիժնի-Նովգոր. 1896.
BEAUTÉ DU TEINT
EAU DE LYS DE NINON
ԳԼԻՑԵՐԻՆԵԱՆ ԿԱԹ—ԻՐԻՍԻ ԿԱԹ
Փափկացնում են կաշին և դարձնում նրան քնքոյշ և թաւշանման։
Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.
526. 7—4

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ
ՆՈՐ ՄԷԹՕԴՈՎ ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ և ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
ազատ կարդալ, գրել և խօսել կարճ ժամանակվայ ընթացքում տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով, հանրամատչելի վճարով։ Կազմակերպվում են հաւաքոյթներից երեկոյեան խմբեր։ Ճշտապահական դասընթացքներ արտասահման գնալ ցանկացողների համար։ Մանրամասն տեղեկութիւնները և ընդունելութիւնները կուրսերի գրասենեակում—ամեն օր՝ առ. ժամը 10—12-ը և եր. 4—7-ը։ Միխայլովսկի պր. № 24/4.
(Ե. Հ. Հ.) 862. 0—2

Լոյս տեսաւ
ԱՐՇԱԿ ՋԻԼԻՆԿԱՐԵԱՆԻ, ՏԻԳՐԱՆ ՌԱՇՄԱՃԵԱՆԻ և ԱՒԵՏԻՔ ԽՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
կազմած հայոց լեզուի դասագիրք
ԴԱՍԸՆԿԵՐ
ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ երկրորդ տիպ (բարեփոխված) . . 40 կոպ.
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ երկրորդ տիպ » . . 50 կոպ.
ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ . . . . 60 կոպ.
ԴԱՍԸՆԿԵՐ Ա. և Բ. տարի բարեփոխված ու ճոխացված են գունաւոր պատկերներով, յօդուածներով և ձեռագիր վարժութիւններով։ Գ. տարին ևս ունի արտագրութեան համար ձեռագիր յօդուածներ՝ ուղղագրական որոշ կանոնների և գեղագրութեան նկատմամբ։
Պահեստը «Գուտտենբերգ» գրախանութում (Թիֆլիս)
Գումարով առնողներին զեղչ 20%։
Ցանկացողները դիմեն Тифлисъ, Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».
(Ե. Հ.) 561. 4—3